

Ved ViTSi's workshop 2021

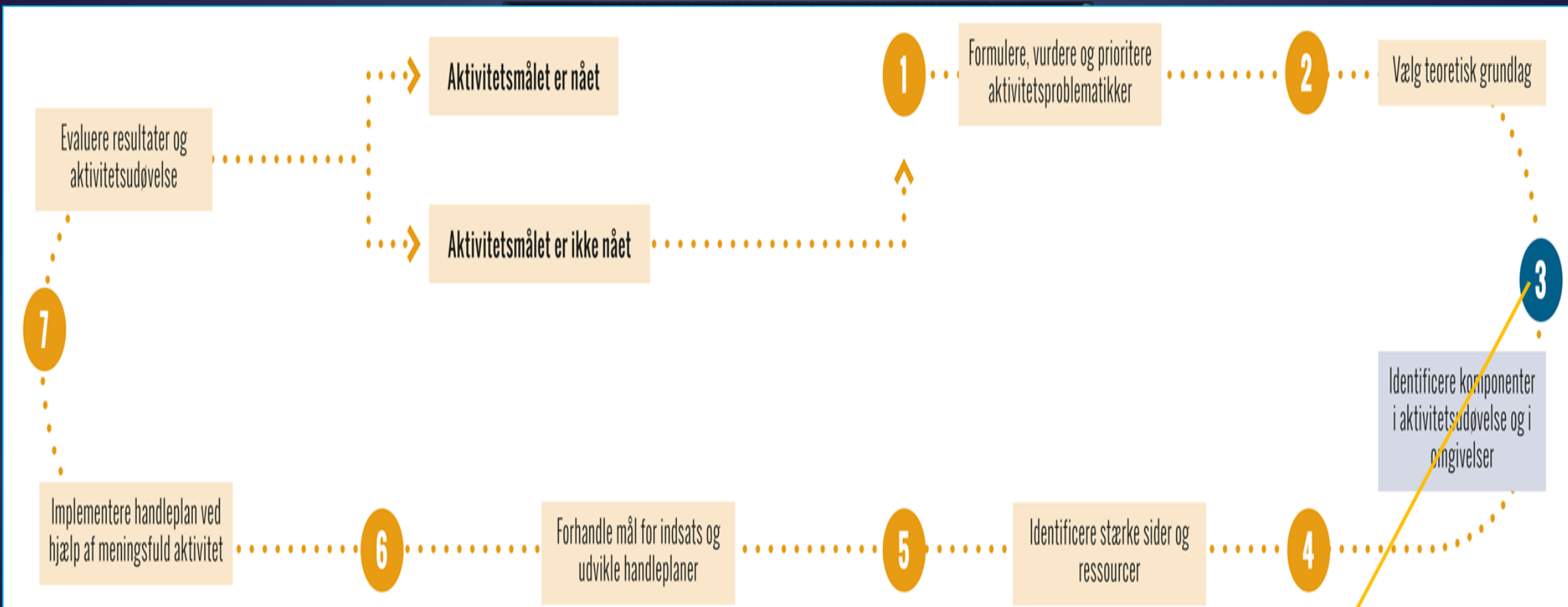
Siddestillingskompagniet

Ergoterapeut emerita, MSI og
seniorkonsulent Helle Dreier

Dagsorden

- ▶ **Baggrund** for ABSA og hensigten.
- ▶ **Evidens** – systematisk, indsamling af valide og målbare data
- ▶ **Vævsskader** set i et virkelighedsnært perspektiv
 - ▶ Hvordan kan vævsskader belyse kvaliteten af den siddende stilling?
 - ▶ Hvorfor er tværfaglighed et must i udredningen?
- ▶ **Aktivitetsudøvelse** i hverdagen og brug af hjælpemidler

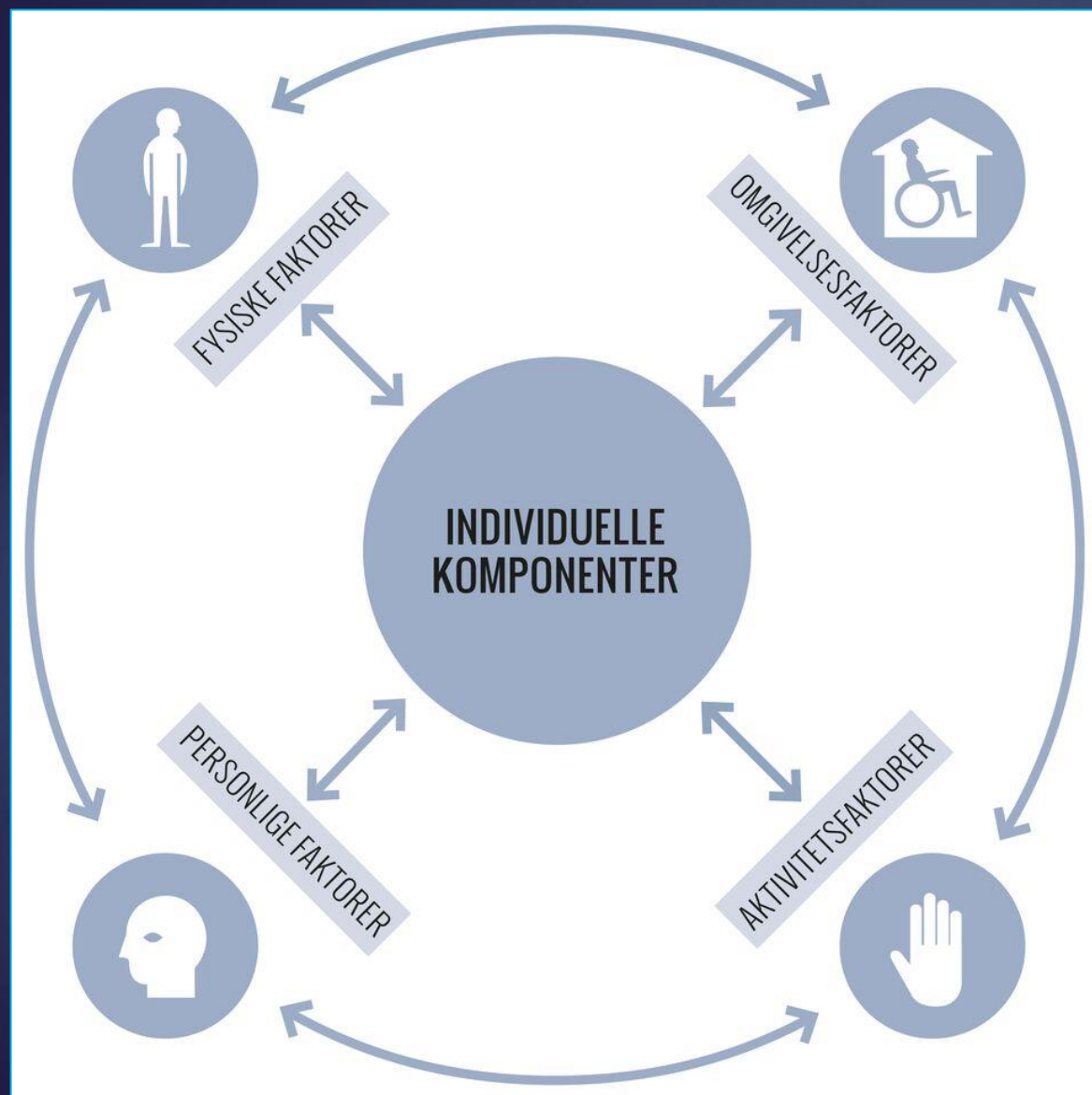

Occupational Performance Proces Model

Dataindsamling

Dataindsamling trin 3 i OPPM

4

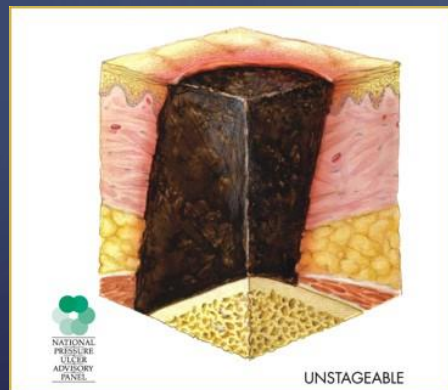
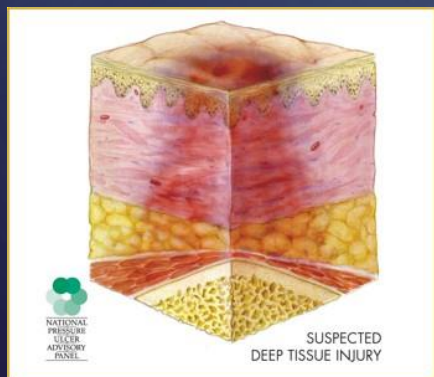
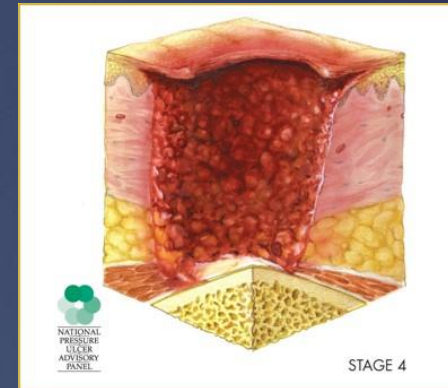
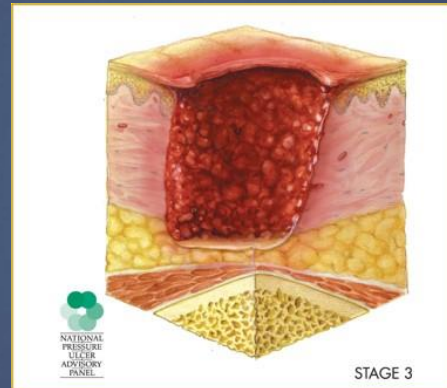
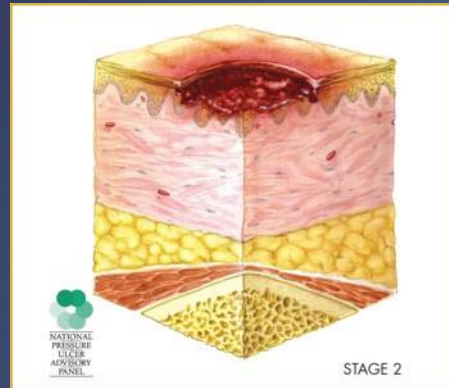
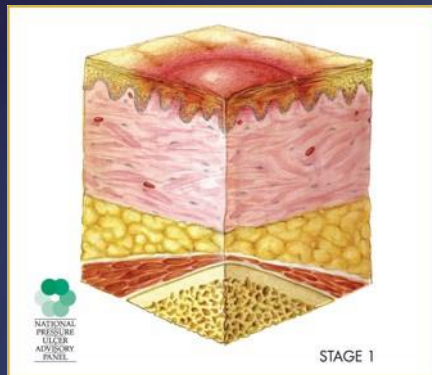
ICF – WHO's internationale klassifikation af funktionsevne.

Evidens

- ▶ **Forskning**, videnskabelige tidsskrifter og artikler, bøger.
- ▶ **Klinisk praksiserfaring**, hands-on, work-shops, videndeling, sparring.
- ▶ **Volumen.**
- ▶ **Systematisk indsamling af valide og målbare data.**
- ▶ Hvad er valide og målbare data egentlig?
- ▶ Hvad kan vi med sikkerhed registrere – 'se, måle og veje'?
- ▶ Hvordan kan vi sammenligne resultatet – før og efter?

Vævsskader/tryksår

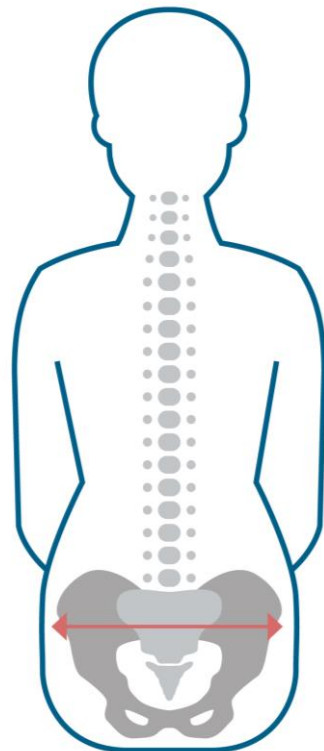
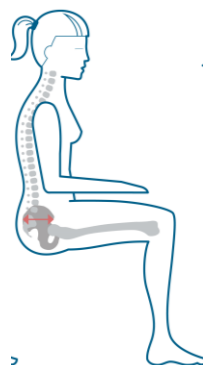
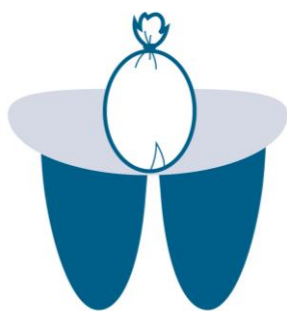
– i et traditionelt, teoretisk perspektiv

Hvad er det primære fokus her?

Øvelser for 'egen bagdel'

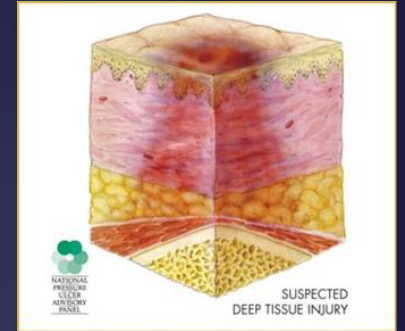
7

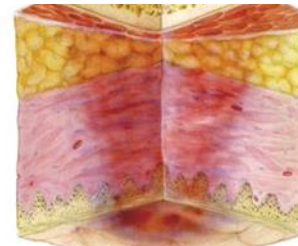
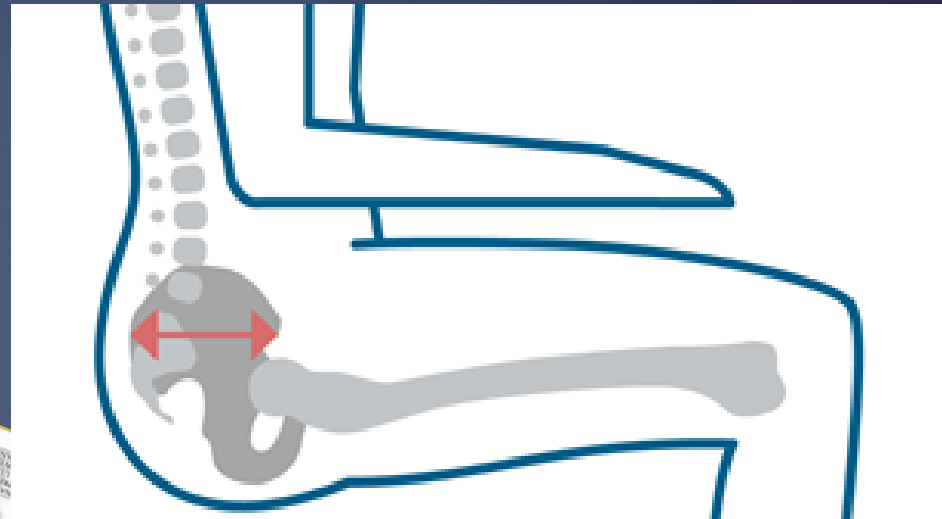
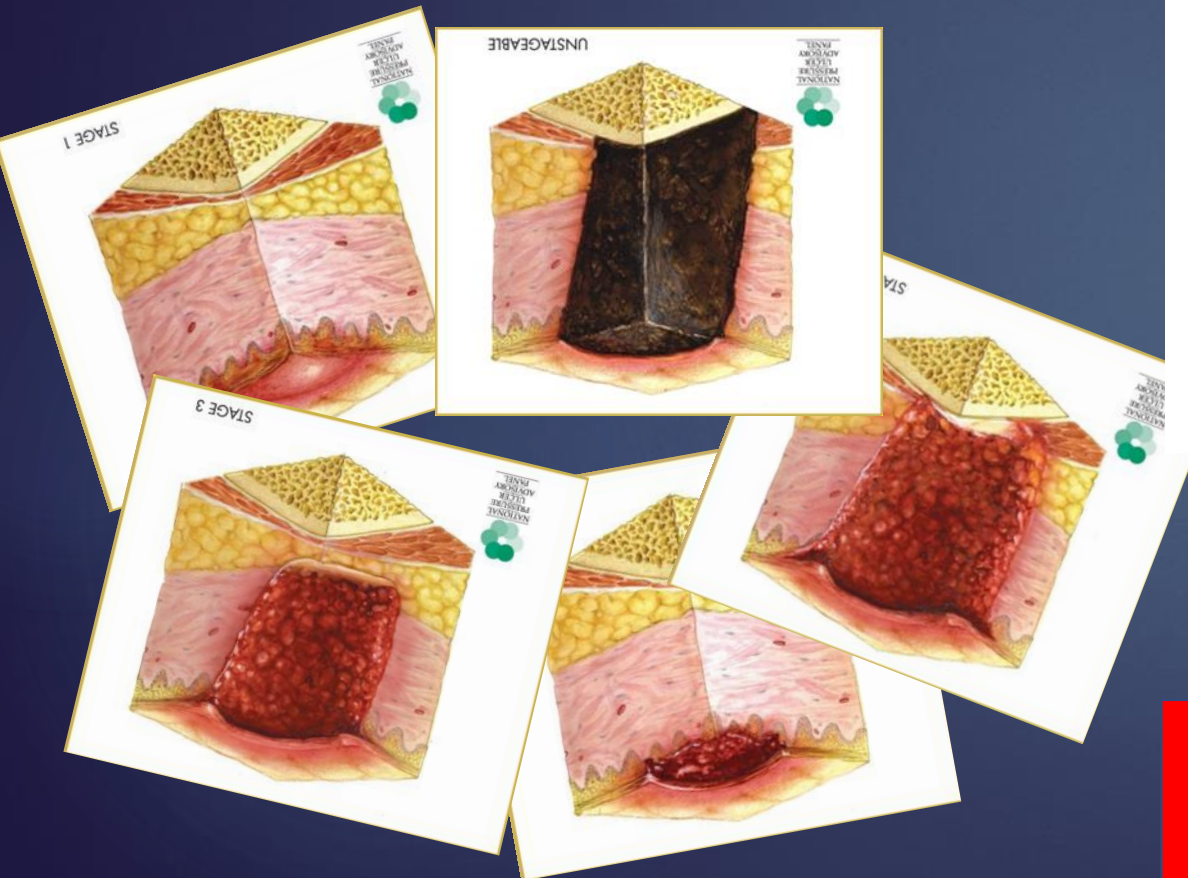
- ▶ Tryk
- ▶ Stabilitet
- ▶ I alle planer
 - ▶ Frontalt
 - ▶ Horisontalt
 - ▶ Sagittalt

Ud- og afvikling af vævsskader

- ▶ Vævsskader anses for at være et resultat af **tryk**
- ▶ eller **forskydning i kombination med tryk**
- ▶ Vævet er '**i klemme**' mellem underlag og knogle
- ▶ Størst intensitet tættest på knogle...altså i det dybe væv → **DTI**
- ▶ **Deformation** på celleniveau → **vævsdød**
- ▶ Kroppens naturlige overlevelsesmekanisme → **afstødelse**
- ▶ → overflader med 'afløb' – fx huden - er et resultat, men ikke årsag.
- ▶ **Det er din opgave at lede efter årsagen og eliminere den.**

Vævsskader – i et virkelighedsnært perspektiv

Hvad er det primære fokus her?

Pude

Der er 2 årsager til tryk/vævsskader

10

Enten: manglende **individuel tilpasning**

af hjælpemidler/medicinsk udstyr

Eller: uhensigtsmæssig **anvendelse**
af hjælpemidler/medicinsk udstyr

Indsamling af valide og målbare data

11

AKTIVITETSAKTØRER

FYSISKE FAKTØRER

PERSONLIGE FAKTØRER

OMGIVELSESAKTØRER

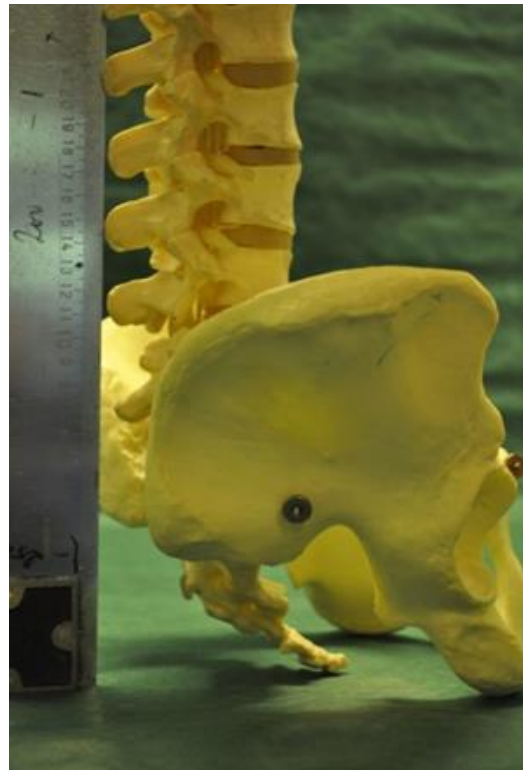
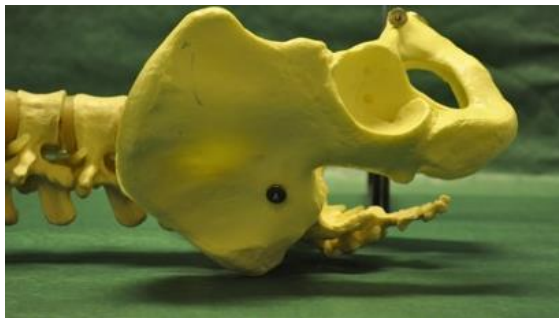
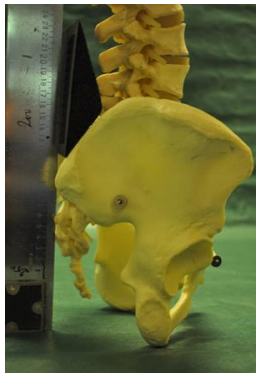
Indsamling af **data** mhp en siddestillingsanalyse

- ▶ **Aktivitets- og deltagelsesfaktorer:** siddekvalitet under udøvelse af specifikke aktiviteter, i hvile og over tid.
- ▶ **Fysiske faktorer:** siddeevne, muligheder/begrænsninger mht at optimere stabilitet og trykfordeling, beskrivelse af vævsstatus mv.
- ▶ **Omgivelsesfaktorer:** hjælpemiddelbehov og deres beskaffenhed. Er de fx optimalt tilpasset mhp at skabe størst mulig stabilitet og trykfordelingsareal?
- ▶ **Personlige faktorer:** Brugerens ønsker, kompetencer, livsstil mv.
- ▶ Målbare data gør det muligt at vurdere resultatet af din intervention.

Når brugeren har tryksår...

12

1. Identificér hvilke **knogler** der er involveret i vævsskaden?

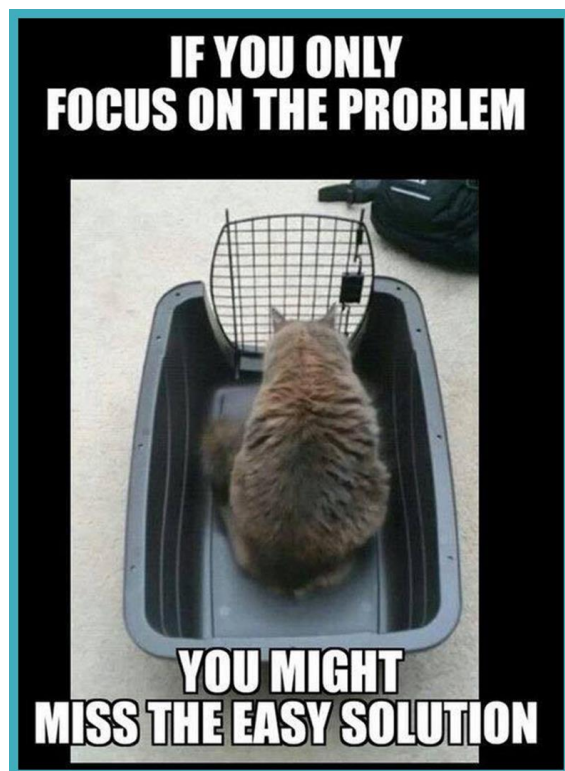

2. Viser vævet tegn på at være **belastet/ikke belastet**?

- ▶ Er der fx tegn på heling – i form af **granulationsvæv**
- ▶ Er der fx tegn på forværring dvs. belastningstegn i vævet – i form af **fibrin**
- ▶ Gør **tidsfaktoren** for dataindsamling så kort som muligt, når du intervenserer med afprøvning eller tilpasning af et hjælpemiddel – så du har fuld **damage-control**. 24 timer er tilstrækkeligt – og ideelt.
- ▶ Anvend evt. Bilag 2 eller tilpasninger af det.

Typiske snublesten

13

- ▶ Fokuserer du kun på problemet, misser du måske de enkle løsninger.
- ▶ Du har ikke på forhånd **defineret** hvilke **data**, du fagligt har behov for, når du målrettet skal kunne løse et problem. (Knogle og vævsstatus)
- ▶ Du mister i farten dit fokus på **årsagen**, fordi du bliver præsenteret for hudens tilstand, tryksårskategori... og omfang. Bed specifikt om en vurdering af **vævets tilstand** – vurderes det til at være **belastet eller ikke belastet**?
- ▶ Italesæt evt. hvorvidt kroppens naturlige afstødning af dødt væv kan komme til at 'skygge' for vurderingen af, om vævet er belastet/ikke belastet og aftal en tæt fælles opfølgning på din intervention.

Andre typiske snublesten

14

- ▶ **Se det selv!**– og benyt lejligheden til at udveksle erfaringer og viden med dine sygeplejefaglige kolleger.
- ▶ Skriftlig kommunikation er ikke tilstrækkelig til, at du kan løse din opgave.
- ▶ Udredning omkring valg og tilpasning af hjælpemidler til brugere af hjælpemidler med tryksår, kan ikke foregå uden berøring af menneskehånd.
- ▶ Erkend og overbevis dine kolleger om at afvikling af vævsskader er et udpræget tværfagligt udredningsprojekt imellem:
 - ▶ Hjælpemiddelkyndig terapeutfaglighed
 - ▶ Plejekyndig social- og sundhedsfaglighed
 - ▶ Sårkyndig sygeplejefaglighed

Hvad kan vi gøre i praksis?

15

- ▶ Undgå standardisering af såkaldte tryksårsforebyggende hjælpemidler
- ▶ Tro ikke at man teoretisk kan kategorisere produkter som mere forebyggende end andre.
- ▶ Analysér faktorer omkring **siddeevnen** og dokumentér med baggrund i data indhentet forud for og umiddelbart efter din hjælpemiddelintervention.
- ▶ Tilpas hjælpemidlerne individuelt og fokusér på **stabilitet og trykfordeling** i hvile, under aktivitetsudøvelse og over tid.
- ▶ Tilpas **anvendelsen** af hjælpemidlerne individuelt (fx samspil med andre hj.m./personalets procedurer).
- ▶ Vurdér **effekten** af interventionen 24 timer efter og dokumentér jf. valide og målbare data fra alle implicerede.

En tværfaglig model

Der er observeret en vævsskade, sygeplejerske og terapeut mødes hos bruger

Målbare data om sårstatus og placering danner baggrund for en beslutning om den hjælpemiddelintervention, som terapeuten anser for at være 'den rette'.

1

'Den rette hjælpemiddelintervention' implementeres i brugerens hverdag af terapeuten til alle implicerede mhp afprøvning i de næste 24 timer.

2

Umiddelbart forud for afprøvningen indsamles valide, målbare data om sårstatus og placering. Målet er at anvende disse data til at træffe beslutninger om brug af hjælpemidler i samarbejde med de data, som sygeplejersken indsamler i løbet af de næste 24 timer.

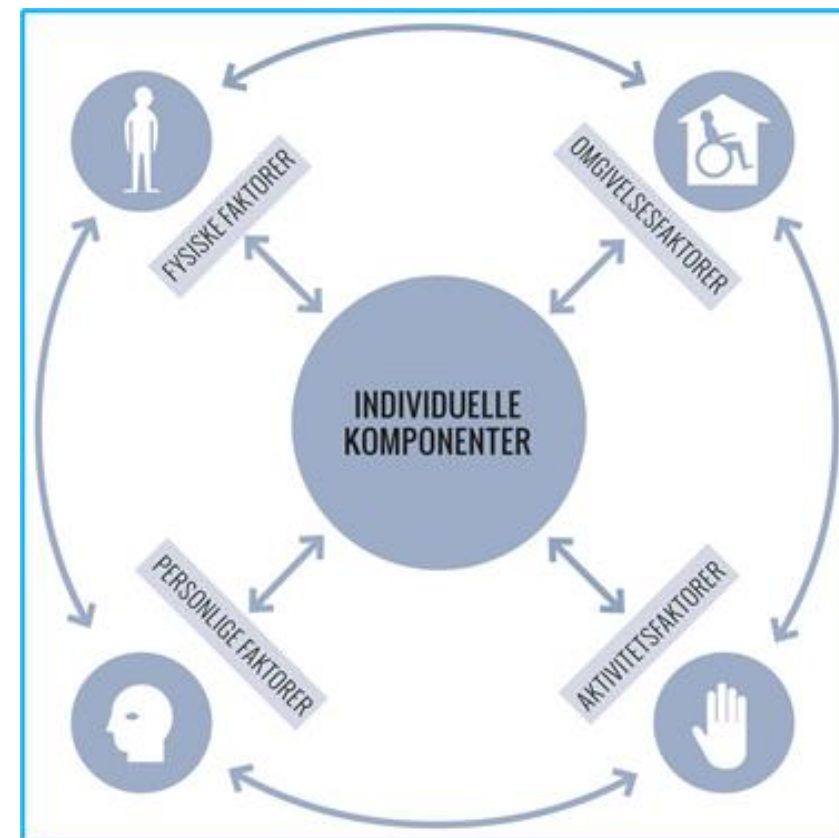
3

24 timer efter interventionen kan sygeplejersken vurdere på de indsamlede data, hvorvidt vævet er i heling eller fortsat er belastet, og hun kan videregive disse informationer til terapeuten.

Baseret på disse data-indsamlet i løbet af 24 timer- kan terapeuten afklare hvorvidt hjælpemiddelinterventionen har ført i den rigtige

Gruppearbejde

- ▶ **Systematisk** indsamling – hvordan kunne man gøre?
- ▶ **Målbare** data – hvad kan det fx være, når der er vævsskade?
- ▶ **Valide** data – hvad skal der til, for at vi kan kalde data valide?
- ▶ Hvordan kan man beskrive **kvaliteten** af den siddende stilling?
- ▶ Vurdér og beskriv faktorer som:
 - ▶ **Stabilitet**
 - ▶ **Trykfordelingsareal**

Aktivitetsfaktorer

Aktivitet og deltagelse

18

AKTIVITETSAKTØRER

FYSISKE FAKTORER

PERSONLIGE FAKTORER

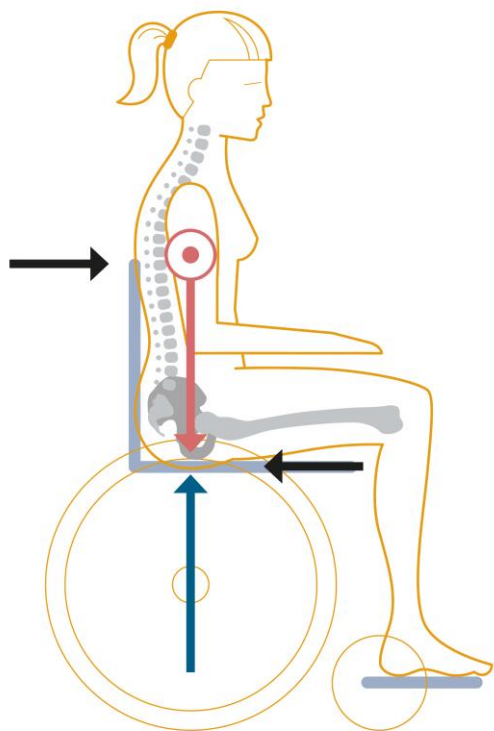

OMGIVELSESAKTØRER

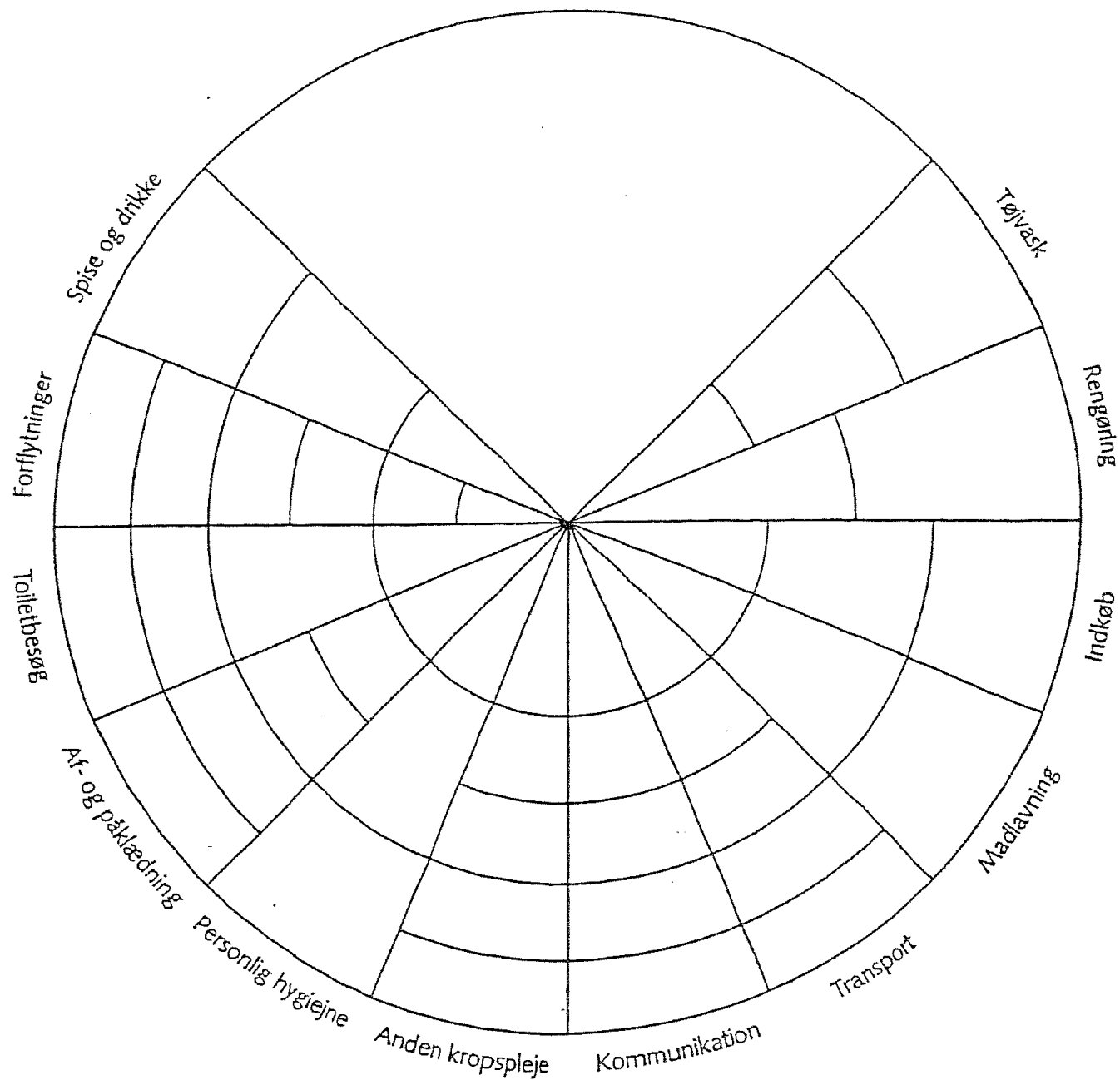
- ▶ Hvorfor giver det overhovedet mening at koble aktivitetsudøvelse og siddestillinger?
- ▶ Hvilke data er relevante for terapeutens hjælpemiddelintervention, når der er opstået vævsskader?
- ▶ Hvordan kan vi indsamle valide og målbare data systematisk?
- ▶ Hvordan bliver terapeuten i stand til at afklare, om interventionen virker efter hensigten?
- ▶ Hvordan kan borgeren, kolleger, pårørende og du samarbejde – og om hvad?

Aktivitetsudøvelse – hvorfor er det en vigtig faktor at inddrage i analysen?

Fordi mennesker, der sidder, bruger siddestillingen til at udføre meningsfulde aktiviteter, som de personligt lægger vægt på – fx:

- ▶ **Hverdags**aktiviteter
- ▶ **Fritids**aktiviteter
- ▶ **Finmotoriske** aktiviteter
- ▶ **Grovmotoriske** – kraftbetonede aktiviteter
- ▶ **Stillesiddende** aktiviteter
- ▶ **Arbejdsrelaterede** aktiviteter
- ▶ **Tidskrævende** aktiviteter
- ▶ **Stabile og instabile** aktiviteter, der fx udfordrer tyngdepunkt og balance
- ▶ Det kan have betydning for, hvordan brugeren bedst opnår størst mulig **stabilitet og trykfordeling**.

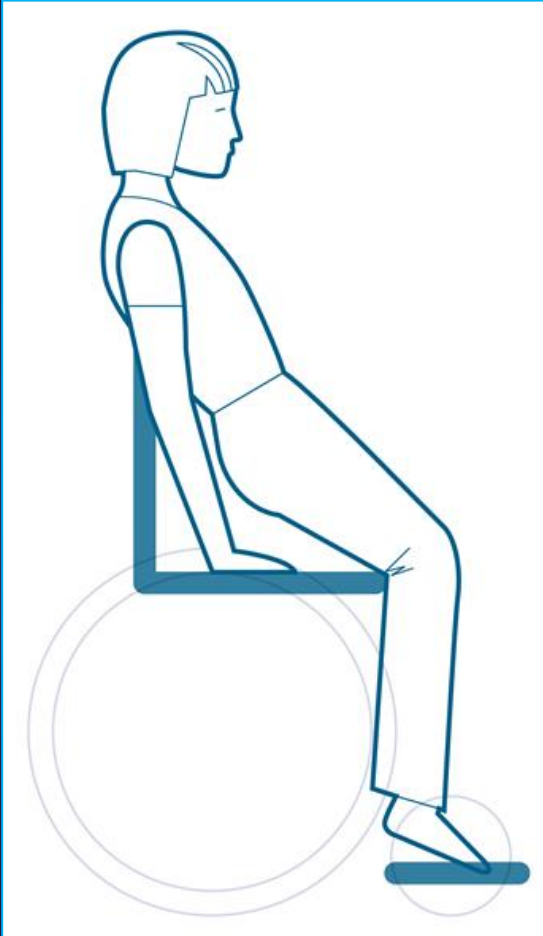
Aktivitetsanalyse ADL-taxonomien

Aktivitetsanalyse

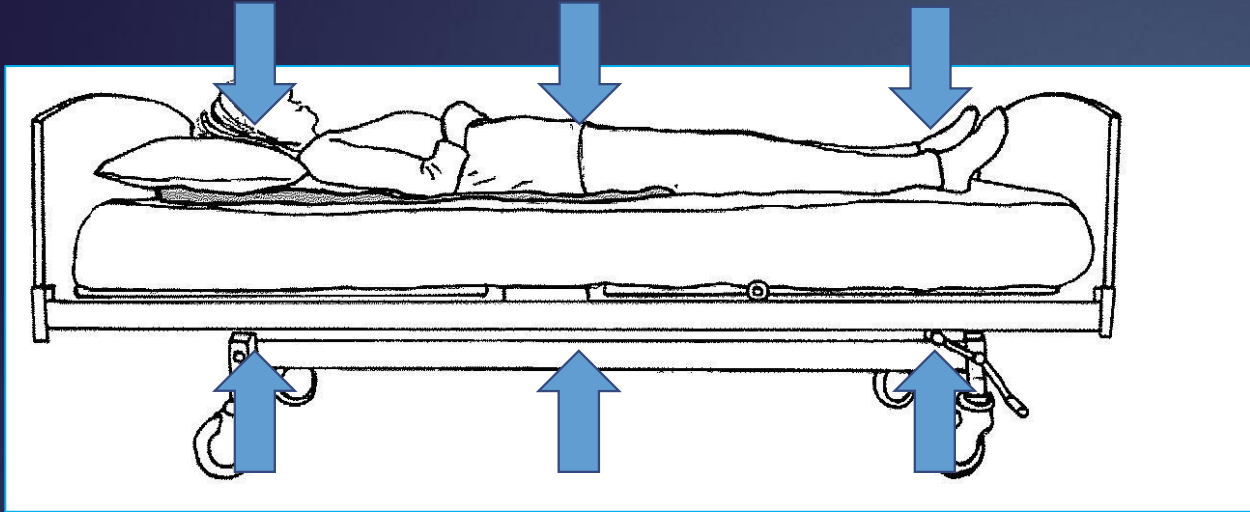
Aktivitetsanalyse

22

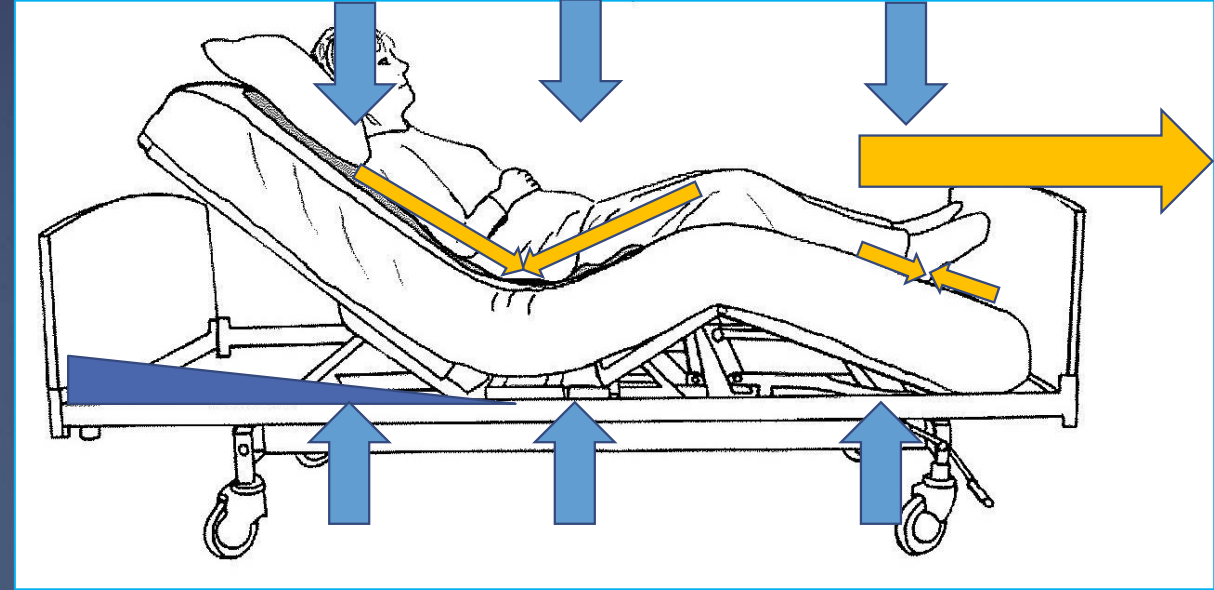
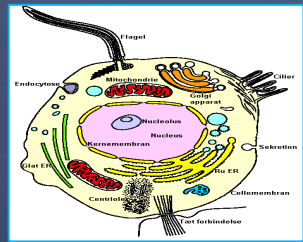

Aktivitetsanalyse

23

Flere timer

Straks/mindre end 15 min.

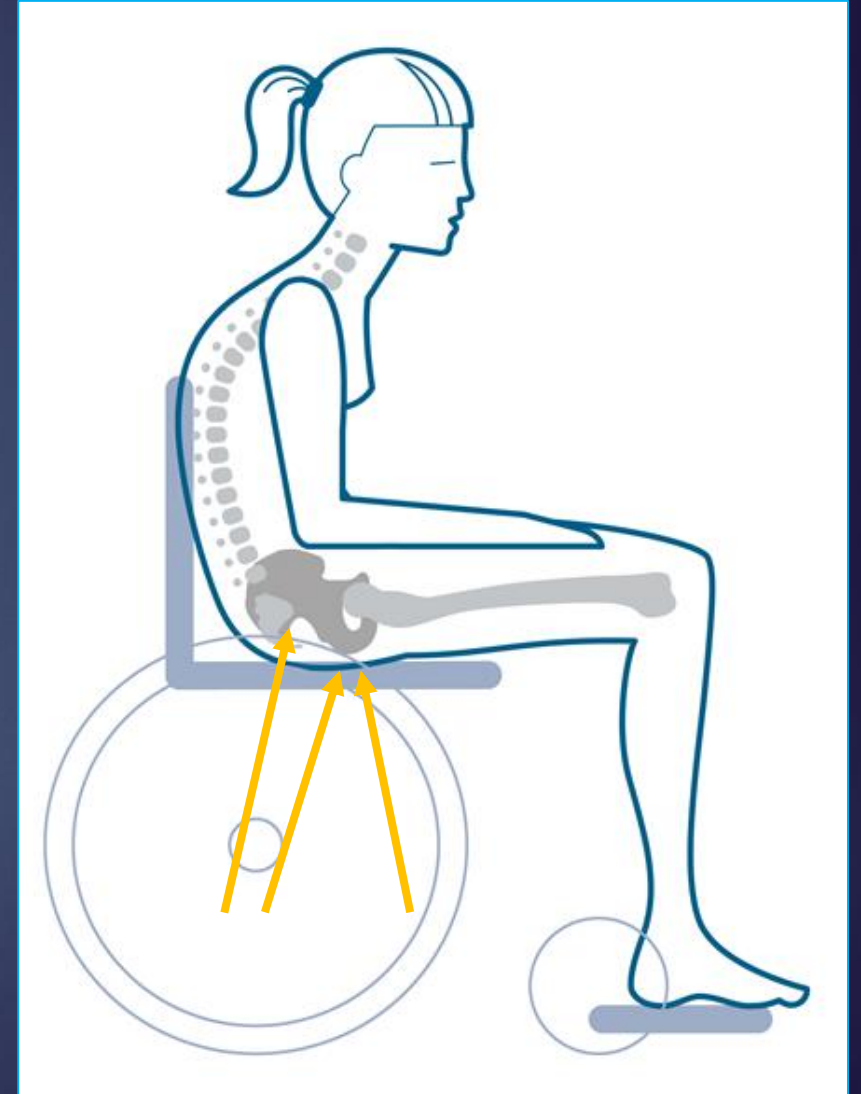
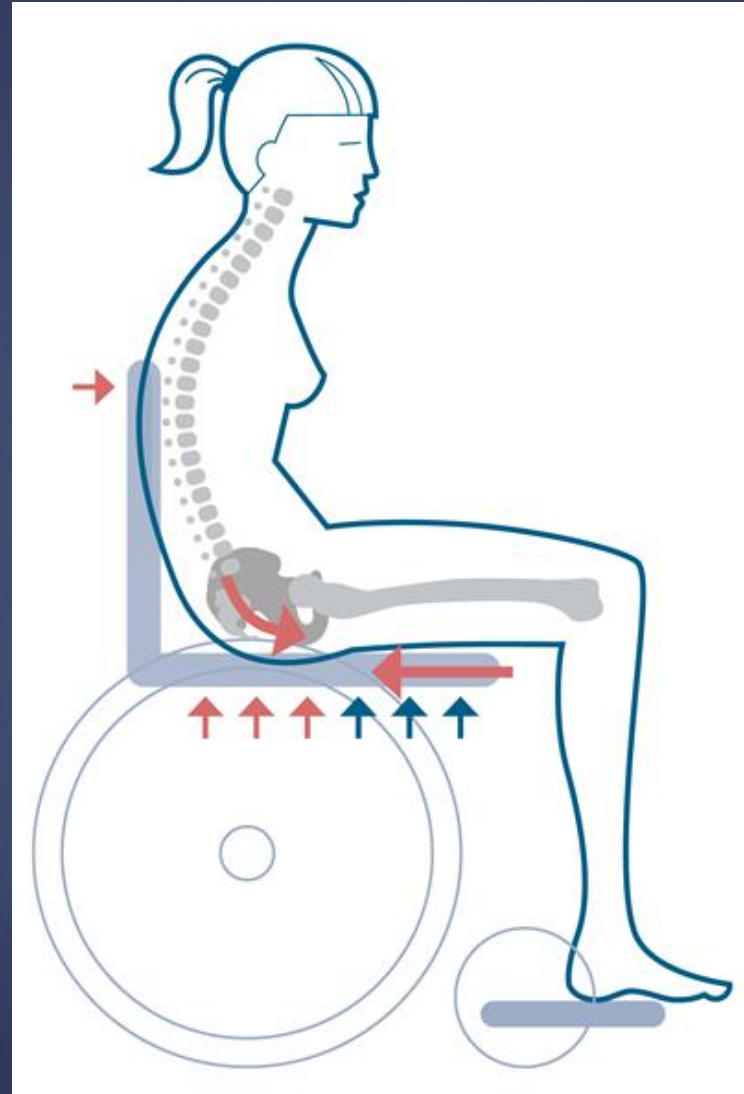
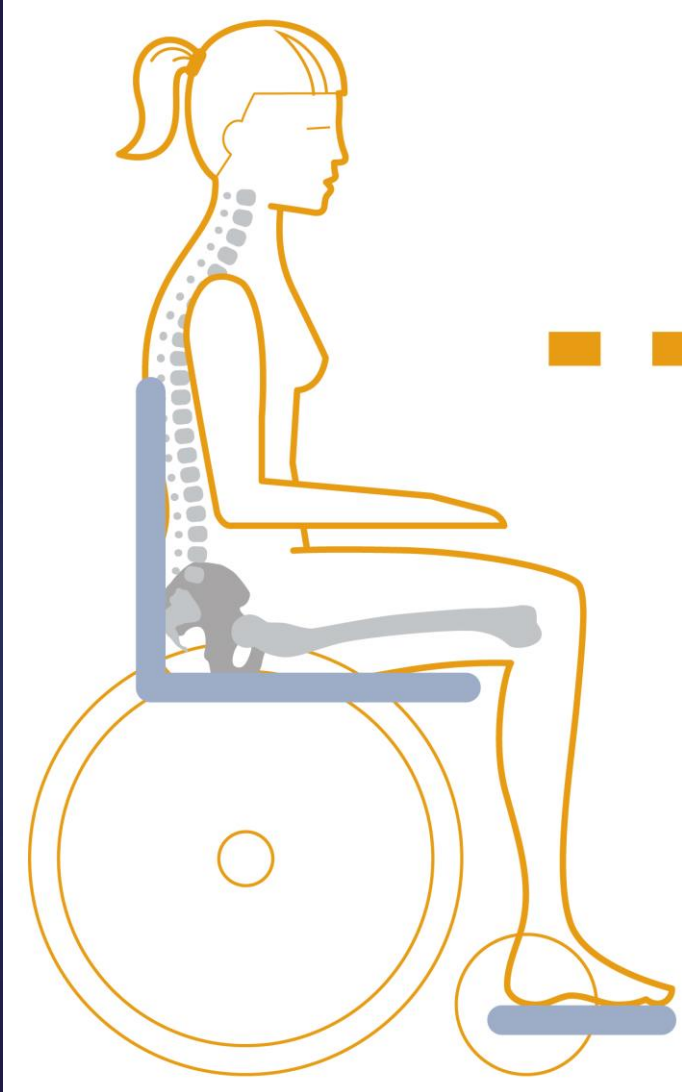

Ischaemiske trykskader

Cellededeformation = vævsdød

Aktivitetsanalyse – tab af postural kontrol

24

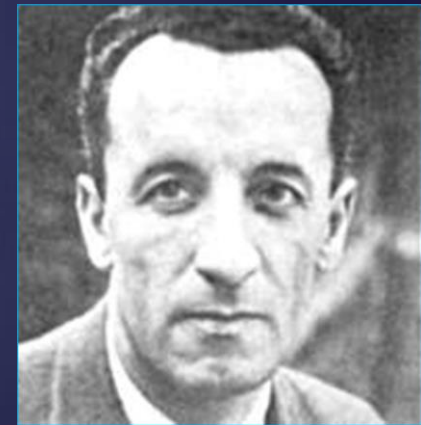

Indsamling af valide og målbare data

25

Aktivitetsanalyse når der er vævsskade:

- ▶ Forstå aktuelt aktivitetsniveau og individuelle prioriteringer
- ▶ Dagsrytme, siddebehov og kvalitet, når der sidde + 15 min.
- ▶ Aktivitetsudøvelse af betydning for intervention/implementering.
- ▶ Træningspotentiale.
- ▶ Indtænk også personlige faktorer som **Embodied knowledge**/personlige kompetencer og præferencer.
- ▶ Gør intervention/implementeringsfase så afgrænset og overskuelig som muligt for at sikre dig valide data - særligt hvis der indgår andre **omsorgspersoner** i ligningen.

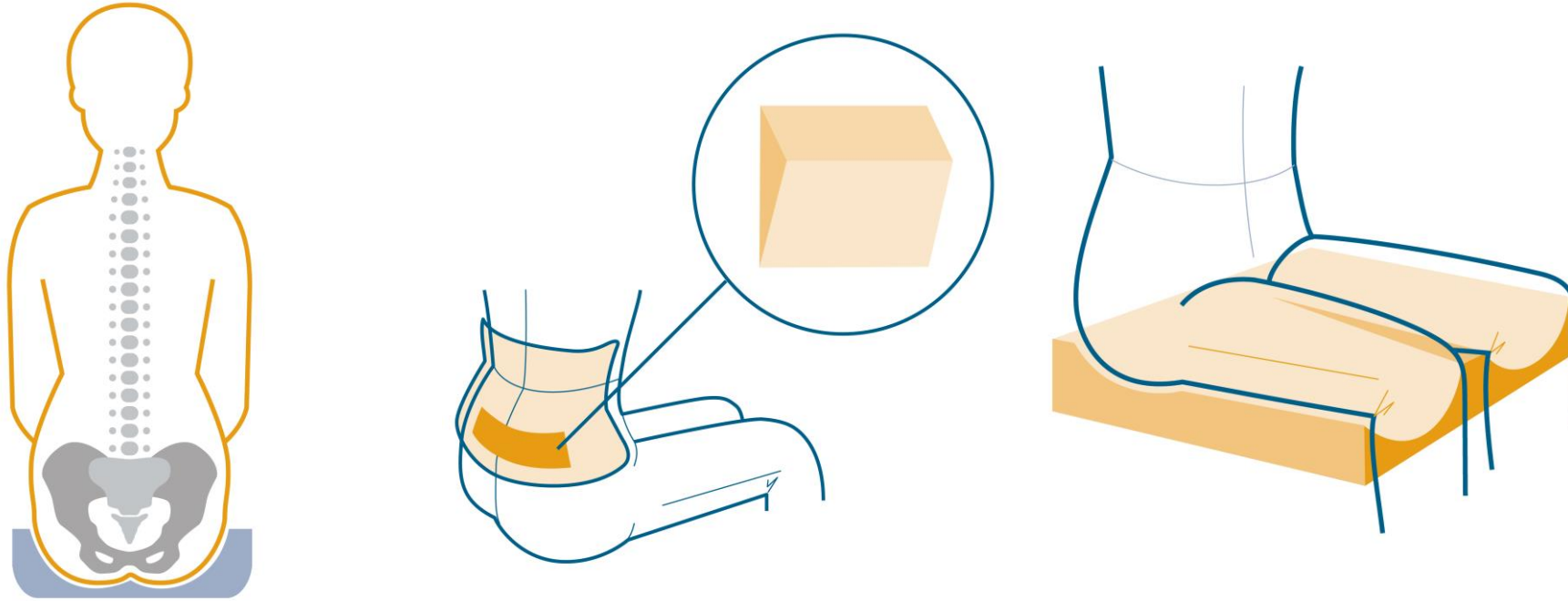
Maurice
Merleau-Ponty

Omgivelsesfaktorer - Individuel ortose

26

- ▶ Tænk: **individuel ortose**, der kan understøtte,
- ▶ **stabilisere og trykfordele** optimalt
- ▶ **over tid** og samtidig
- ▶ **muliggøre aktivitetsudøvelse.**
- ▶ Der er 3 variationer over temaet **individuel ortose:**
- ▶ **Enten - 1:**

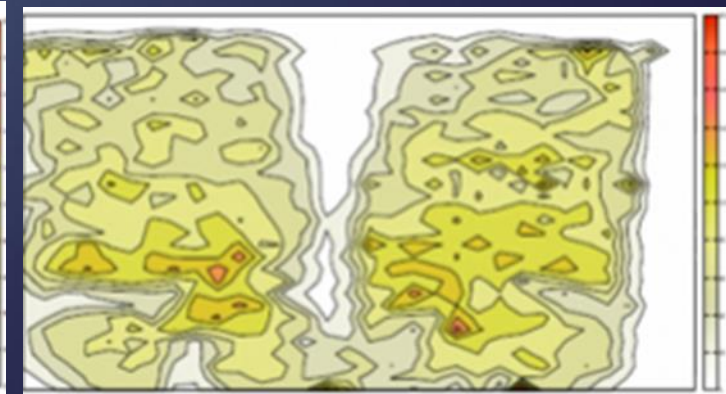
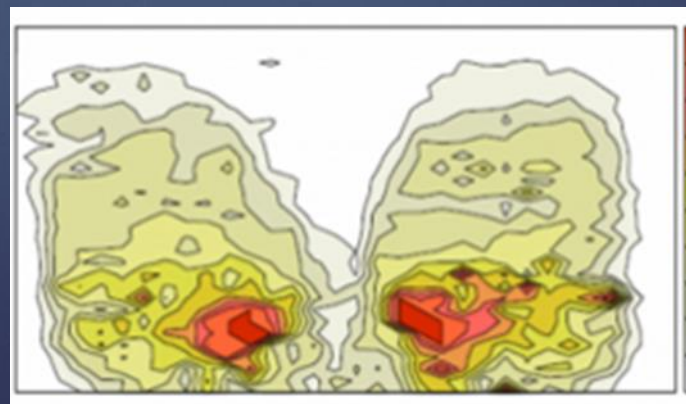
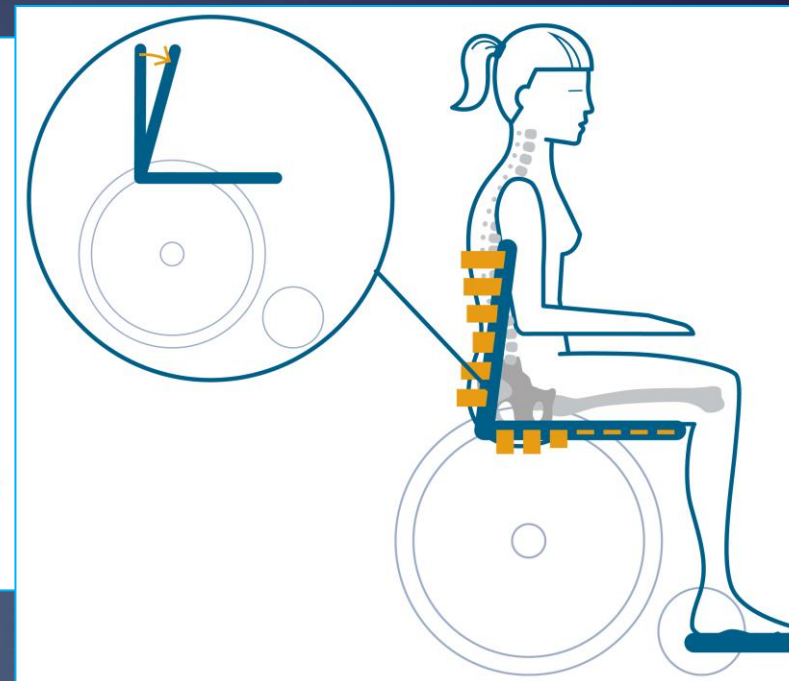
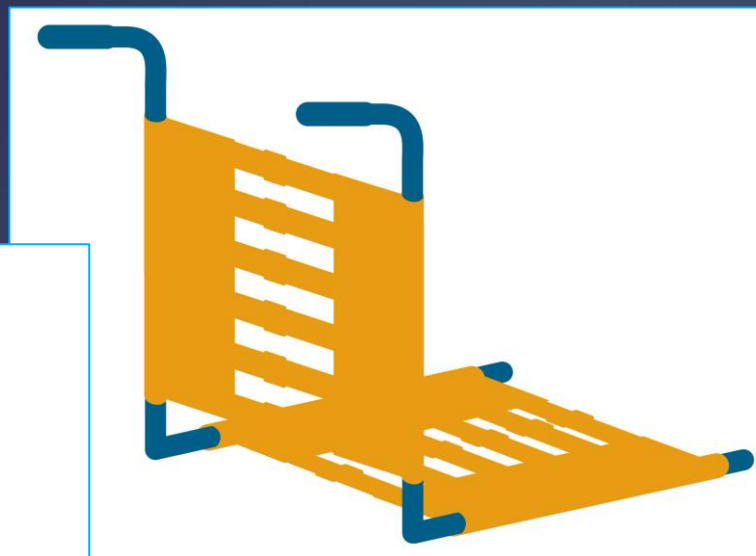
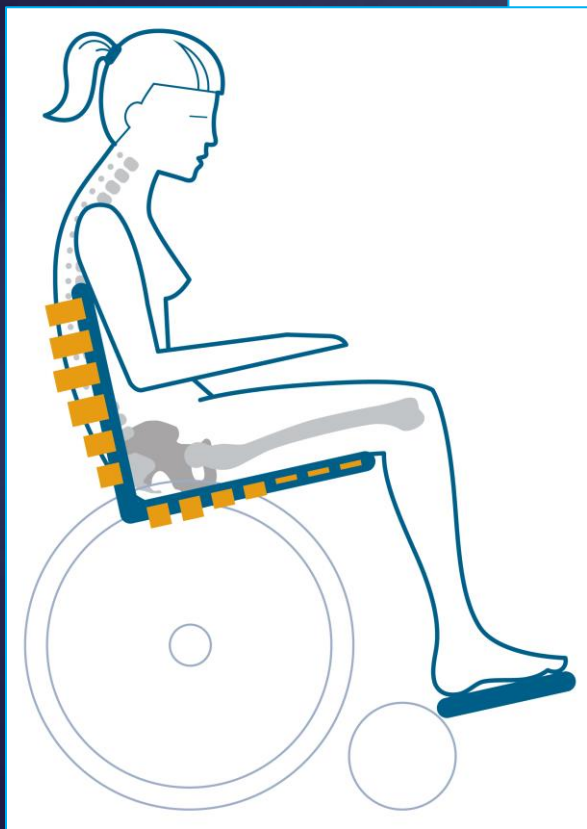
Omgivelsesfaktorer – Individuel ortose

ELLER - 2:

Omgivelsesfaktorer – Individuel ortose

28

► Eller - 3:

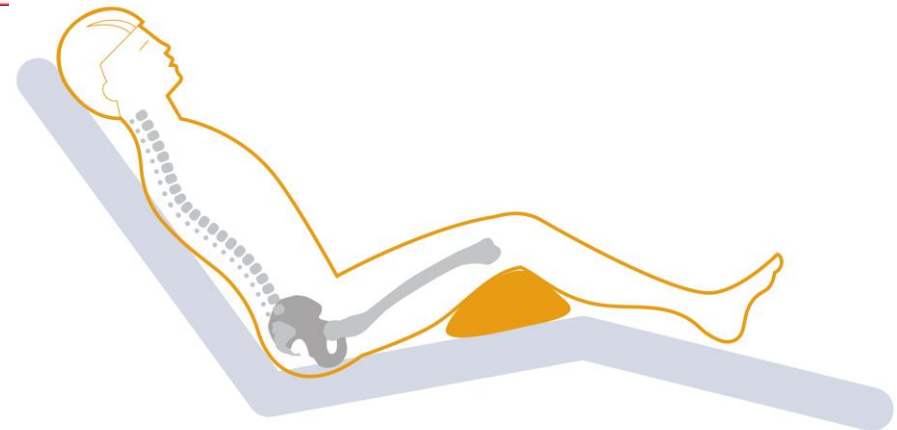
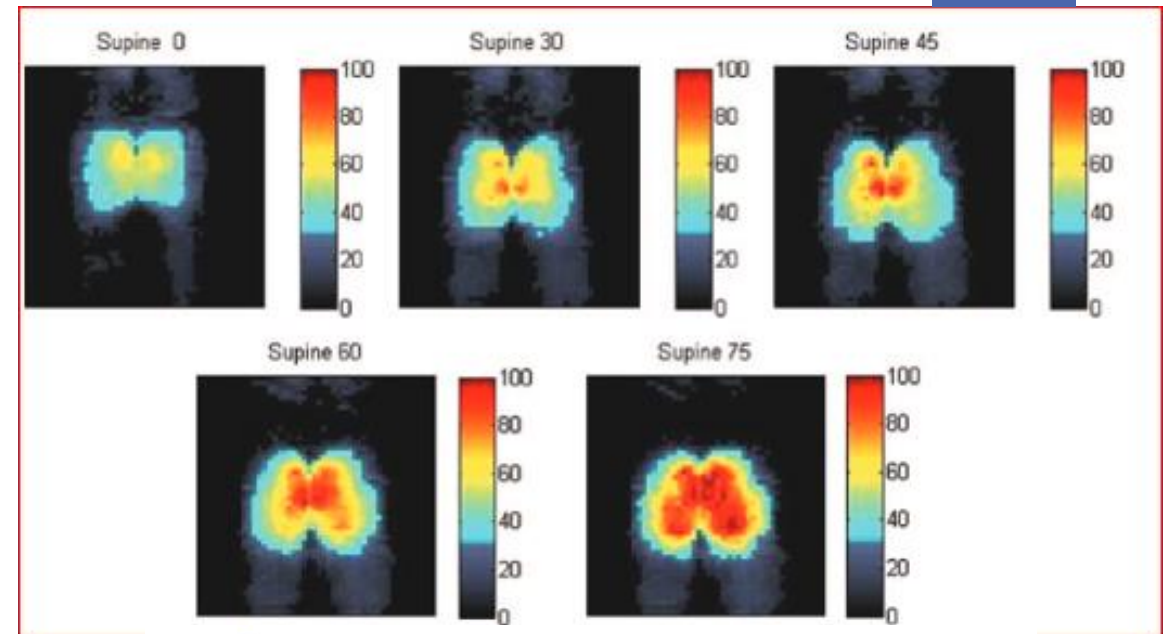

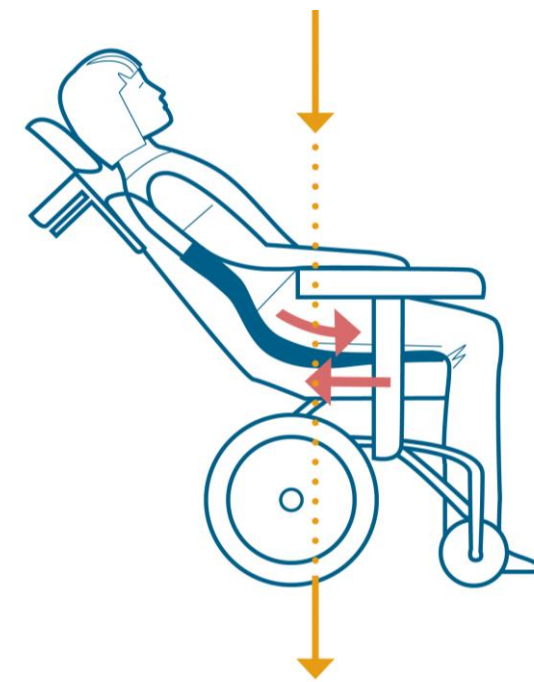
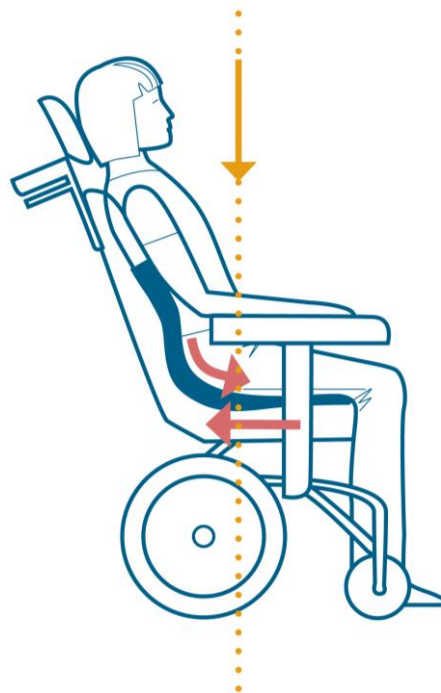
At skabe og vedligeholde
Stabilitet
Trykfordeling

Omgivelsesfaktorer - anvendelse

- ▶ Fremstil individuelle
- ▶ Brugsanvisninger
- ▶ Forflytningsvejledninger
- ▶ Lejringsanvisninger
- ▶ Begræns fejlbetjening

30

Omgivelsesfaktorer - anvendelse
Begræns muligheden for fejlbetjening!

Gruppearbejde

Tilpas et hjælpemiddel til en bruger med en siddeevne sv.t . Niveau 3 så der opnås:

- ▶ **Stabilitet**
- ▶ **Trykfordeling**
 - ▶ Under udøvelse af en kraftbetonet aktivitet efter eget valg
 - ▶ I forbindelse med at brugeren ønsker at samle ting op fra gulv
 - ▶ I forbindelse med forflytning efter eget valg.
- ▶ Registrér målbare data på en måde, som du kan bruge før og efter.
- ▶ Reflektér over om og hvordan det kan blive relevant at ændre på sædvanlige plejeprocedurer, når en løsning skal implementeres i hverdagen.

Bilag

1. Undersøgelsesredskab
2. Redskab til tværfaglig registrering af tryk- og vævsskader
3. Fra sygeplejerskens sårjournal

www.siddestillingskompagniet.dk

www.tryksaar.dk

www.kørestolslaboratoriet.dk

33

Siddestillingskompagniet